

egentlige voldssager. Der er selvsagt større risiko for en fysisk konfrontation med anvendelse af vold under et indbrud eller et røveri, end hvis man kan sidde ved skrivebordet og foretage sin kriminalitet.

Kriminalitetens sociale slagside er derfor dobbelt: for det første er de dårligst stillede af gode grunde mere motiverede til at foretage kriminelle handlinger – ofte er de simpelt hen tvunget til det. For det andet indebærer den kriminalitetsmulighed, som de dårligst stillede har, en større risiko for at udøve skade på andre mennesker.

Det er forslagsstillernes opfattelse, at anvendelse af frihedsstraf er en ineffektiv måde at bekæmpe den socialt betingede kriminalitet på. Når dertil kommer, at en stor del af kriminaliteten begås af meget unge mennesker med særlige problemer og en anden stor del af narkomaner, så burde det næsten sige sig selv, at andre foranstaltninger må bringes i anvendelse.

Den kulturelt betingede kriminalitet er i et vist omfang sammenfaldende med den socialt betingede. Det er dog kendetegnende for den kulturelt betingede kriminalitet, at den ikke nødvendigvis har dårlig økonomi eller en social rutschetur som forudsætning. Den opstår typisk i boligkvarterer med dårlige udfoldelsesmuligheder, manglende stimulation og ofte med en stærk social tilknytning mellem en gruppe af oftest unge mennesker.

I modsætning til den mere socialt betingede kriminalitet er den kulturelt betingede kriminalitet ikke i samme omfang orienteret mod egentlig berigelse, men snarere diffust afreagerende – med f.eks. hærværk og vold til følge. Der tænkes især på bandekriminalitet og – på et højere plan – rockeroptøjer og lignende.

Endelig er der den egentlige organiserede, professionelle kriminalitet, der ikke behøver at være hverken socialt eller kulturelt betinget, men som på den anden side kan være en videreudvikling af disse former. Det er i forbindelse med denne, at der oftest er decideret fare for andre menneskers liv, legeme, helbred og frihed.

Den i dette afsnit foretagne sontring mellem forskellige former for kriminalitet er sine steder groft forenklet, og sontringen er ganske »uautoriseret«. Når forslagsstillerne alligevel har valgt denne systematisering, skyldes det primært, at den er fundet mest anvendelig som oplæg til, hvor der kan sættes ind. Den anviser samtidig en prioritering af den alternative indsats, idet de hurtigste og mest effektive resultater typisk vil kunne opnås på de områder, hvor det blot er et spørgsmål om res-

sourceindsættelse. Sådanne er der som nævnt tilsyneladende ikke mangel på i kriminalforsorgen.

Det følger også af den anvendte sontring, at netop over for den socialt og kulturelt betingede kriminalitet har samfundet den største – og mest umiddelbare – forpligtelse til at iværksætte en indsats, der bringer dem på ret køl, idet en stor del af disse kriminelle vil være særdeles motiverede for en indsats, hvis de blot får en reel chance.

Hermed være ikke sagt, at der ikke skal sættes ressourcer ind over for andre lovovertrædere, men en bekæmpelse af kriminaliteten og en humanisering af sanktionssystemet er så stor en opgave, at den må starte et sted, og forslagsstillerne har hermed anvist, hvor der bør startes.

Sideløbende må der ske en liberalisering af anstalter og arresthuse, og der er samtidig fremstillet forslag herom. Det udtrykker med stor præcision den udvikling, der er foregået inden for fængselsvæsenet i de seneste fem år, at hvor belægget steg med 10 pct., steg kapaciteten med 15 pct. og opsynspersonalet med 35 pct. Samtidig blev ressourcerne til samfundstjenesten taget fra den frie kriminalforsorg, hvor de burde være taget fra anstalterne. Efter forslagsstillernes opfattelse går det altså den gale vej i sanktionssystemet, bl.a. fordi den store vægt på opsynspersonalet udtrykker en mindre vægt på behandling (resocialisering), mindre selvstændiggørelse og ansvarliggørelse – og mere ren indespærring! (Af 3.455 ansatte pr. 9. februar 1984 udgjorde opsynspersonalet 65,8 pct., mens det faglige personale kun udgjorde 13,8 pct.).

Fængselsvæsenet har inden for de seneste år opbygget et utrolig stort sikkerhedsnet og kontrolapparat omkring et forsvindende lille misbrug – med mindre selvstændighed, ansvar, aktivitet og selvværd til følge. Med andre ord: med en sandynligvis øget recidivrisiko som pris!

Denne udvikling må vendes.

3. Misbrug af kriminalforsorgen

Som det vil være fremgået af foranstående bemærkninger, mener forslagsstillerne, at der sker et misbrug af kriminalforsorgen, når den får til opgave at løse, hvad der dybest set er kulturelle, sociale, boligfæssige, familiære og økonomiske problemer samt misbrugsproblemer. Det er slet ikke i den gængse kriminalforsorgs regie, at det egentlige forebyggende arbejde bedst kan foretages. Dette vil være fremgået med stor tydelighed.

Der er ingen grund til at anvende kriminalforsorgen over for børn og unge, stofmisbrugere, bistandsmodtagere og andre, hvor kriminaliteten